

## **III. МАНАС ФОРУМУ**

### **ЭЛ АРАЛЫК КОНФЕРЕНЦИЯ**

#### **ГЛОБАЛДЫК САЯСАТТА АЙМАКТАШУУНУН ЖОГОРУЛАШЫ ЖАНА ТҮРК МАМЛЕКЕТТЕРИНИН УЮМУ**

**Кыргыз-Түрк “Манас” университети**

**Чыңгыз Айтматов кампусу**

**Бишкек - Кыргызстан**

**2023-жыл 1-3-ноябрь**

**Маанилүү даталар:**

**Аннотацияны тапшыруунун акыркы мөөнөтү: 2023-жыл 15-сентябрь**

**Жарыялоо жана кабыл алынган документтерди каттоонун датасы: 2023-жыл 30-сентябрь**

**Программага катышуу үчүн каттоонун акыркы мөөнөтү: 2023-жыл 10-октябрь**

**Программаны жарыялоонун датасы: 2023-жыл 15-октябрь**

**Конференциянын датасы: 2023-жыл 1-3-ноябрь**

**Толук тексттерди берүүнүн акыркы мөөнөтү: 2023-жылдын 15-декабрына чейин**

## **КОНГРЕССТИН ТЕМАСЫ:**

Аймакташуу глобалдашуу менен биргеликте бүгүнкү күндө, эл аралык мамилелер жашап жаткан системасында, бул эки көрүнүш бири-бирине карама-каршы эмес тескеринче бири-бирин толуктап турган көрүнүш. Экинчи жагынан глобалдашуунун ордуна өнүккөн аймакташуу формасы келүүсү күтүлүүдө.

Глобалдык саясаттын тартылуу борборунун Азия-Тынч океан аймагына жылышынын шартында, аймактык институттардын калыптануу жана өнүктүрүүнүн негизги орду Евразия жана Индо-Тынч океан аймактары болуп саналат.

Бул эки көрүнүштүн геополитикалык, геосаясий жана геоэкономикалык динамикасынын бул географиялык аймакта калыптанышы өзгөрүп жаткан эл аралык тартиптин келечектеги эрежелерин, нормаларын жана иштөө механизмдерин да аныктайт.

Россия «Евразиялык экономикалык биримдиги» долбоорун сунуштап жана аны өзү жетектөөгө алса, ошол эле убакта, Кытай 2013-жылдан бери «Бир алкак, бир жол» долбоорун ишке ашырып келүүдө.

Мындан тышкары, “Шанхай кызматташтык уюмунун” (ШКУ) Евразияда коопсуздук тармагында кызматташуусун кеңейтип жаткандыгы байкалууда. Башка жагынан алганда, Индо-Тынч океан аймагы атаандаш аймактык блоктордун түзүлүшүнө туш болду. Регионалдык Комплекстүү Экономикалык Өнөктөштүк (RCEP), Индо-Тынч океан Экономикалык Алкактары (IPEF) жана AUKUS (Австралия, Улуу Британия жана АКШ) бул контекстте сөз боло турган субъекттердин катарына кирет.

Бир тараптан глобалдык өнүгүүлөр дагы бир жолу түрк дүйнөсүн жана дүйнөнүн геосаясий борборуна айлантты. Түрк дүйнөсү мурдагыдай эле бүгүн дагы энергетика, соода жана транспорт жолдору, Чыгыш менен Батышты, Түндүк менен Түштүктү бириктирген маанилүү позицияга ээ.

Бул контекстте, Түрк мамлекеттери уюмунун (ТМУ) негизинде, Түрк дүйнөсүнүн институт катары калыптанышы маанилүү бир окуя болду. Негизи, Түрк дүйнөсү бул аймактык парадигмалар бири-бирине чырмалышкан аймактын бир бөлүгү. Мындан ары уюмдун негизги милдети дүйнөдө, өзгөчө Түрк дүйнөсү туш болгон көйгөйлөр менен күрөшүүдө маанилүү ролдорду жана функцияларды аткаруу жана аткарыла турган тийиштүү керектүү иш-аракеттерди жасоо болуп саналат.

Мындай орчундуу маселеге илимий көз караш менен мамиле кылуу академиялык коомчулуктун маанилүү милдети. Түрк дүйнөсүнүн бүгүнкүсү жана келечеги үчүн өзгөчө жоопкерчиликти сезген, Түрк дүйнөсүнүн университеттери бул алкакта зарыл болгон нерселерди жасоодон кайра тартпайт деп ишенебиз.

Ушундай ишеним менен жолго чыккан жана ар кайсы университеттерден келген катышуучуларды камтыган конференцияны уюштуруу комитетибиз темага кызыккан бардык академиялык мекемелерди, изилдөөчүлөрдү жана академиктерди, Түрк мамлекеттер уюмуна (ТМУ), Түрк дүйнөсүнүн негизги маселелерине жана аны чечүү потенциалына илимий баа берүүгө чакырат.

Максатыбыз Түрк мамлекеттер уюмунун (ТМУ) тарыхын, учурдагы абалын жана келечегин бардык аспектилерин менен терең изилдеп, аталган уюмду түрк дүйнөсүнө жана бүткүл дүйнөгө таанытуу.

Ачыла турган илимий изилдөөлөр менен түрк дүйнөсүнүн жана эл аралык уюмдардын адабиятына олуттуу салым кошот деп ишенебиз. Муну менен катар, иликтенен турган илимий изилдөөлөр эң жогорку деңгээлде бааланат жана изилдөө ээлеринин академиялык көрсөткүчтөрү жагынан пайдалуу болушун камсыз кылат.

## **ТЕМАЛАР:**

### **1. Бүткүл дүйнөлүк аймакташуу жана интеграция тенденциялары**

- а. Концептуалдаштыруу
- б. Теориялык аракеттер
- в. Тренддер жана ыкмалар
- д. Анын дүйнөлүк саясатка тийгизген таасири

### **2. Түрк мамлекеттеринин уюму (ТМУ)**

- а. ТМУнун пайда болушу, негизделиши, тарыхы
- б. ТМУнун структурасы жана анын эл аралык уюмдардын арасындагы орду
- в. ТМУнун дүйнөлүк саясаттагы орду
- д. ТМУнун ишмердүүлүгү жана функциялары
- е. ТМУнун натыйжалуулугу
- ф. ТМУнун келечеги

г. Башка тиешелүү уюмдар: Түрк маданиятынын эл аралык уюму (ТҮРКСОЙ), Түрк мамлекеттеринин Парламенттик Ассамблеясы (TÜRKPA), Эл аралык Түрк академиясы, Түрк маданияты жана мурасы фонду, Биргелешкен Түрк соода жана өнөр жай палатасы, Түрк ишкер кеңеши, Көчмөндөр цивилизациясы борбору, Түрк инвестициясы фонду.

### **3. Түрк дүйнөсүнүн келечеги: Саясий, экономикалык, маданий, коопсуздук жана башка тармактардагы көйгөйлөр, кызматташтык жана интеграция**

- а. Саясий, аскердик жана коопсуздук маселелери
- б. Саясий, аскердик жана коопсуздук тармагында кызматташуу мүмкүнчүлүктөрү
- в. Жасалма интеллект жана кибер коопсуздук жаатындагы көйгөйлөр жана кызматташуу мүмкүнчүлүктөрү
- д. Экономикалык, финансы жана коммерциялык маселелер
- е. Экономикалык, финансы жана коммерциялык тармактарда кызматташуу жана интеграция мүмкүнчүлүктөрү
- ф. Институтташтыруу жана санариптик институтташтыруу жаатындагы кызматташтык
- г. Маданият, билим берүү, байланыш, медиа, туризм жана спорт тармагындагы көйгөйлөр
- ч. Маданият, билим берүү, байланыш, медиа, туризм жана спорт тармактарында кызматташуу мүмкүнчүлүктөрү
- и. Энергетика, транспорт, маалыматтык технологиялар, миграция, сот жана башка тармактарда кызматташуу мүмкүнчүлүктөрү
- ж. Туруктуу өнүгүү үчүн кызматташуу мүмкүнчүлүктөрү (айыл чарба, суу, ачарчылык, климаттын өзгөрүшү, ден соолук, сабаттуулук, адамдык өнүгүү ж.б.)
- к. Түрк дүйнөсү үчүн келечектүү варианттар
- л. Түрк дүйнөсү менен башка аймакташтыруу кыймылдарынын ортосундагы байланыштар жана карым-катнаштары

**4. Евразия аймагындагы регионализм, кызматташтык жана интеграциялык аракеттер**

- а. Шанхай кызматташтык уюму,
- б. Бир алкак жана бир жол долбоору
- в. Көз карандысыз Мамлекеттердин Шериктештиги,
- д. Жамааттык коопсуздук келишим уюму.
- е. Евразия экономикалык биримдиги

**5. Индия, Тынч океан, Евро Биримдик (ЕБ) жана Америка континентиндеги регионализм, кызматташтык жана интеграциялык кыймылдар**

- а. ASEAN
- б. SAARC
- в. RCEP
- д. IPEF
- е. AUKUS
- ф. BRIC
- х. AB
- и. NAFTA
- ж. MERCOSUR
- к. Дүйнөлүк аймакташуу кыймылдарынын ортосундагы атаандаштык жана мамилелер

**Ардактуу мүчөлөр:**

- **Проф. Док. Фахреттин Алтун** – Түркия Республикасынын Комуникация министри жана Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин Камкорчулар кеңешинин төрөгасы.
- **Проф. Док. Алпаслан Жейлан**- Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин ректору
- **Док. Бактыгүл Каламбекова**- Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин биринчи проректору
- **Кубанычбек Өмүралиев** – Түрк мамлекеттер уюмунун башкы катчысы
- **Султан Раев** – ТҮРКСОЙ уюмунун башкы катчысы
- **Ахмет Садык Доган** – Түркия Республикасынын Бишкектеги элчиси
- **Серкан Каялар** – Түрк кызматташтык жана координация агенттигинин президенти
- **Абдуллах Эрен** – Чет өлкөдөгү түрктөр жана тектеш коомдук уюмдун жетекчиси
- **Проф. Док. Абдулхамид Авшар** – Стамбул “Соода” университетинин ректору
- **Проф. Док. Бахри Шахин**- Стамбул “Гелишим” университетинин ректору
- **Проф. Док. Ахмет Жеват Ажар**- Стамбул “Сабахаттин Заим” университетинин ректору
- **Проф. Док. Муса Казым Арижан**- Анкара “Коомдук илимдер” университетинин ректору
- **Проф. Док. Ядигар Измирли**- Стамбул “Айдын” университети

**Конференциянын төрагасы:**

- **Проф. Док. Насух Услу**- Кыргыз-Түрк “Манас” университети  
Уюштуруу комитети:
- **Проф. Док. Алпаслан Ашык**- Кыргыз-Түрк “Манас” университети
- **Проф. Док. Серхат Бурмаоглы** - Кыргыз-Түрк “Манас” университети

- Проф. Док. Рагип Кутай Карача- Стамбул “Айдын” университети
- Проф. Док. Мехмет Сезай Түрк- Кыргыз-Түрк “Манас” университети
- Доц. Док. Угур Ясин Асал - Стамбул соода университети
- Доц. Док. Мехмет Эмин Эрендор- Адана Алпарслан Түркеш илим жана технология университети
- Доц. Док. Октай Өзгүл- Кыргыз-Түрк “Манас” университети
- Доц. Док. Фатих Фуат Тунчер- Стамбул “Гелишим” университети
- Доц. Док. Эركان Эфилти - Кыргыз-Түрк “Манас” университети
- Доц. Док. Гүнтекин Шимшек-Кыргыз-Түрк “Манас” университети
- Доц. Кадри Акгүн- Кыргыз-Түрк “Манас” университети
- Доц. Мехмет Али Болат - Стамбул “Сабахаттин Заим” университети
- Доц. Мухамед Кочак - Анкара Коомдук илимдер университети
- Доц. Бүлент Намал- Кыргыз-Түрк “Манас” университети

#### **Илимий кеңеш:**

- Проф. Док. Энвер АРПА- “Анкара Коомдук илимдер” университети (Түркия)
- Проф. Док. Өмер ЧАХА – “Стамбул соода” университети (Түркия)
- Проф. Док. Шенол Дургун- Стамбул “Гелишим” университети (Түркия)
- Проф. Док. Бейтуллах КАЯ- Стамбул “Сабахаттин Заим” университети (Түркия)
- Проф. Док.. М. Эмин КӨКТАШ- Стамбул “Сабахаттин Заим” университети (Түркия)
- Проф. Док. Мехмет Хакан КЕСКИН- Стамбул “Айдын” университети (Түркия)
- Проф. Док. Хызыр Тарык ӨГУЗЛУ- Стамбул “Айдын” университети (Түркия)
- Проф. Док.. Хасан ҮНАЛ- Стамбул “Айдын” университети (Түркия)
- Проф. Док. Левент ҮРЕР - Стамбул “Айдын” университети (Түркия)
- Проф. Док.Мехмед ХАЖИСАЛИХОГЛУ – “Мюнхен” университети, Жакынкы жана Орто Чыгыш изилдөөлөр институту (Германия)
- Проф. Док. Бахтиор Расулов – “Анжиян” Мамлекеттик педагогикалык институтунун ректору (Өзбекстан)
- Проф. Док.Фируза Адурашидовна Мухиддинована – “Ташкент” Мамлекеттик юридикалык университети (Өзбекстан)
- Проф.Док. Рамакрушна Прадхан, Гуру Гасидас Вишвавидялая университети (Индия)
- Проф.Док. Осмонакун Ибраимов – Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)
- Проф.Док. Лайли Үкүбаева - Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)
- Проф.Док. Анварбек МОКЕЕВ - Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)
- Проф.Док.Жээнбек Алымбаев - Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)
- Проф.Док. Юнус Эмре Гүрбүз - Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)
- Проф.Док. Гайбулла Бабаяр - Өзбекстан Илимдер Академиясы (Өзбекстан)
- Доц. Док. Таалайбек Абдылдиев - Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)
- Доц. Док. Бакыт Боркочев - Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)
- Доц. Док. Закир Чоотаев - Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)
- Доц. Док. Феруза Джуманиязова - Өзбекстан Илимдер академиясы (Өзбекстан)
- Доц. Док. Ранохон Турсунова - Дүйнөлүк экономика жана дипломатия университети (UWED) (Өзбекстан)
- Доц. Док. Заур Гасимов, Бонн университети (Германия)

Доц. Док. Эмине Акчадаг АЛАГӨЗ- Стамбул “Гелишим” университети (Түркия)  
 Доц. Док. Мүрсел Байрам- “Анкара Коомдук илимдер” университети (Түркия)  
 Доц. Док. Хатиже ЧЕЛИК- “Анкара Коомдук илимдер” университети (Түркия)  
 Доц. Док. Эркан ЭФИЛТИ- Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)  
 Доц. Док. Эрхан ИЧЕНЕР- Стамбул “Сабахаттин Заим” университети (Түркия)  
 Доц. Док. Мехмет Джем ОГУЛТҮРК- Стамбул “Айдын” университети (Түркия)  
 Доц. Док. Хатиже Челик- Анкара Коомдук илимдер университети (Түркия)  
 Доц. Док. Эрхан Иченер- Стамбул “Сабахаттин Заим” университети (Түркия)  
 Доц. Док. Мехмет Джем Огултүрк- Стамбул “Айдын” университети (Түркия)  
 Доц. Док. Айфер Генч Йылмаз- Стамбул “Тижарет” университети (Түркия)  
 Доц. Док. Гөкче Йогуртчу- Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)  
 Доц. Док. Угур Үнал, Кыргызстан Түркия Манас университети (Кыргызстан)  
 Доц. Док. Денис Кузнецов, Москва мамлекеттик эл аралык мамилелер институту (МГИМО) (Россия)  
 Док.Инструктор мүчө Разияхан АБДИЕВА- Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)  
 Док.Инструктор мүчө Фатих ЧАМ - Стамбул “Гелишим” университети (Түркия)  
 Док.Инструктор мүчө Билент Дегирменчи- Стамбул “Гелишим” университети (Түркия)  
 Док.Инструктор мүчө Зебинисо Камалова Стамбул “Тисажерет” университети (Түркия)  
 Док.Инструктор мүчө Башак Өзорал - “Стамбул Соода” университети (Түркия)  
 Док.Инструктор Мүчө Али СЕМИН - “Стамбул Гелишим” университети (Түркия)  
 Док.Инструктор мүчө Камала Валиева - Стамбул “Тисажерет” университети (Түркия)  
 Док.Инструктор мүчө Зеки Акчам- “Анкара Коомдук илимдер” университети (Түркия)  
 Док.Инструктор мүчө Мехмет Али Болат- Стамбул “Сабахаттин Заим” университети (Түркия)  
 Док. Инструктор мүчө Абдулла Ток - Стамбул “Сабахаттин Заим” университети (Түркия)  
 Док. Инструктор мүчө Ресул Ялчин- “Анкара Коомдук илимдер” университети (Түркия)  
 Док. Кавид Велиев - Эл аралык мамилелерди талдоо борбору (Азербайжан)  
 Док. Джейсон Валланг, Манохар Паррикар коргонуу изилдөө жана анализдөө институту (Индия)  
 Док.Азизбек Абдумаликович Эгамбердиев, -“Анжиян” Мамлекеттик педагогикалык институту (Өзбекстан)  
 Док.доц.м.а Мурат Бүркан Сербест - Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)  
 Док.доц.м.а Бактыбек Исаков- Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)  
 Док.доц.м.а Зияфат Гасимова - Баку “Слав” университети (Азербайжан)  
 Док. Бакыт Орунбеков - Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)  
 Док. Алтынбек Жолдошов - Кыргыз-Түрк “Манас” университети (Кыргызстан)  
 Док. Азбал Досболов - Ахмет Йесеви университети (Казакстан)

#### **Катчылык:**

- Док. Ажыкан уулу Максат
- Наталя Курт
- Мурат Авчы
- Динара Болотбекова
- Едилия Абдикадинова
- Каяхан Күчүк

**Колдонмо жана кыскача маалымат:**

«Манас форуму 2023: Глобалдык саясатта аймакташуунун жогорулашы жана Түрк мамлекеттеринин уюму» конференциясына жөнөтүлө турган эмгектер мурда эч жерде көрсөтүлбөгөн, басылбаган жана басууга жөнөтүлбөгөн болушу керек. Докладдар түрк, англис жана аймактык тилдерде даярдалып, жиберилсе болот. Тезистер каралып жаткан изилдөөнүн концептуалдык негизин ачып, 5 (беш) ачкыч сөздү камтышы, эң көп дегенде 500 сөздү камтышы жана түрк жана англис тилдеринде жазылуусу керек.

Макаланын аталышы жана авторлордун аты-жөнү барактын ортосуна Times New Roman шрифтінде 12 шрифт менен, макаланын тексти жана ачкыч сөздөр Times New Roman 12 шрифт менен жазылышы керек, ал эми авторлор жөнүндө маалыматтар Times New Roman 10 шрифт менен жазылышы керек.

Кабыл алынган тезистер конференциядан кийин «Манас форуму 2023» тезистери китепчесинде жарыяланат.

Макаланын толук текстти 2000 сөздөн кем эмес жана эң көп 3000 сөздөн ашпоосу керек.

Макала “Манас форуму 2023” китепчесинде толугу менен жарыяланат.

**КАТЫШУУ ЖАНА КАТТОО:**

Конгресске катышуу үчүн жогоруда көрсөтүлгөн мөөнөткө чейин [manasforum2023@manas.edu.kg](mailto:manasforum2023@manas.edu.kg) электрондук дарегине макала жөнөтүлүшү керек. Алдын ала баалоодон кийин катышуучуга кабыл алуу каты жана атайын анкета макалаланын авторлорунун электрондук даректерине жөнөтүлөт.

**КАТЫШУУНУН ЖОЛДОРУ**

Онлайн катышуу: Zoom программасы аркылуу онлайн кошулуу менен презентацияңызды жасай аласыз. Zoom программасынын Сырсөзү (паролу) конгресс программасы менен бирге жарыяланат.

Жандуу катышуу: Бишкек шаарында Кыргыз-Түрк “Манас” университетинде өткөрүлөт.

**ЖАНДУУ КАТЫШУУЧУЛАРГА БЕРИЛГЕН МҮМКҮНЧҮЛҮКТӨР:**

- Түшкү жана кечки тамак
- Конгресске катышуу комплекти (сумка, калем, блокнот)
- Бардык авторлор үчүн катышуу сертификаты (PDF).
- Конгресс китебине бардык докладдарды ISBN менен басып чыгаруу
- Кофе брейктер

**Кызыкдар тараптар жана алардын салымдары**

- 1- Түрк мамлекеттеринин уюму (<https://turkicstates.org/>)
- 2- Түрк маданиятынын эл аралык уюму (ТҮРКСОЙ) (<https://www.turksoy.org/>)
- 3- Түрк кызматташтык жана координация агенттиги (ТИКА) (<https://www.tika.gov.tr/tr>)
- 4-Чет өлкөдөгү түрктөр жана тектеш коомчулуктар төрагалыгы (YTB) (<https://www.ytb.gov.tr/>)
- 5- Түркия Республикасынын Бишкектеги элчилиги (<https://biskek-be.mfa.gov.tr/Mission>)
- 6- Стамбул “Тижарет” университети (<https://ticaret.edu.tr/>)
- 7- Стамбул “Гелисим” университети (<https://gelisim.edu.tr/tr/gelisim-anasayfa>)

- 8- Стамбул “Сабахаттин Заим университети” (<https://www.izu.edu.tr/>)
- 9- Анкара “Коомдук илимдер” университети (<https://www.asbu.edu.tr/>)
- 10- Стамбул “Айдын” университети (<https://www.aydin.edu.tr/tr-tr/Pages/default.aspx>)